

вигоди, які виражаються у вирішенні багатьох соціальних проблем, зменшенні соціальної напруги в країні, збільшенні розміру прибутку компаній у довготерміновій перспективі. Ці вигоди отримують усі суб'єкти економіки. Крім того, якщо компанія має активну соціальну позицію, гармонійне співіснування, а також постійну двосторонню взаємодію із суспільством, найгостріші соціальні проблеми будуть вирішені, а добробут в цілому буде підвищений.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Корпоративная социальная ответственность: управленческий аспект : монография / Под общ. ред. И.Ю. Беляевой, М.А. Эскиндарова. – М. : КНОРУС, 2008. – 500 с.
2. Благов Ю. Е. Корпоративная социальная ответственность: эволюция концепции. – СПб. : СПбГУ, 2010. – 272 с.
3. Зарецкий А.Д., Иванова Т.Е. Корпоративная социальная ответственность: мировая и отечественная практика : учебное пособие. Издание 2-е, доп. и перераб. – Краснодар : Просвещение-Юг, 2013. – 360 с.
4. Соціальна відповідальність бізнесу: розуміння і впровадження. – К., 2005. – 41 с.
5. Концепція сталого розвитку та визначення соціальної відповідальності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.moodle.udec.ntu-kpi.kiev.ua>.
6. Косік А. Ф., Гронтковська Г. Е. Мікроекономіка : навч. пос. – К. : ЦУЛ, 2008. – 438 с.
7. Research & Insights. 2013 Cone Communications / Echo Global CSR Study [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.conecomm.com/2013-global-csr-study-report>.

УДК 658.511

Охрущак К.О.

*здобувач кафедри економіки підприємств та корпоративного управління
Одеської національної академії зв'язку імені А.С. Попова*

УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ СУЧАСНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРИНЦИПИ, ЗАВДАННЯ, ЕЛЕМЕНТИ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ

У статті представлено перелік принципів формування ефективної системи управління витратами та головних завдань управління витратами. Для вирішення даних завдань доцільне застосування системного підходу в процесі організації системи управління витратами та процесно-орієнтованого управління витратами як способу узгодження управлінських дій за усіма елементами системи управління. Особливості діяльності підприємств сфери телекомунікацій та можливості конкретних підходів до управління витратами визначають характер проблем, вирішення яких є пріоритетом у формуванні ефективної системи управління витратами телекомунікаційних підприємств.

Ключові слова: витрати, управління витратами, система управління витратами, телекомунікаційні підприємства, системний підхід, процесний підхід.

Охрущак Е.А. УПРАВЛЕНИЕ ЗАТРАТАМИ СОВРЕМЕННЫХ ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ: ПРИНЦИПЫ, ЗАДАЧИ, ЭЛЕМЕНТЫ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ

В статье представлен перечень принципов формирования эффективной системы управления затратами и главных задач управления затратами. Для решения данных задач целесообразно применение системного подхода в процессе организации системы управления затратами и процессно-ориентированного управления затратами как способа согласования управленческих действий по всем элементам системы управления. Особенности деятельности предприятий сферы телекоммуникаций и возможности конкретных подходов к управлению затратами определяют характер проблем, решение которых является приоритетом в формировании эффективной системы управления затратами телекоммуникационных предприятий.

Ключевые слова: затраты, управление затратами, система управления затратами, телекоммуникационные предприятия, системный подход, процессный подход.

Ohruschak K.O. COST MANAGEMENT OF MODERN TELECOMMUNICATIONS COMPANIES: PRINCIPLES, OBJECTIVES, ELEMENTS OF MANAGEMENT SYSTEM

The paper presents the principles of formation of effective cost management system and the main objectives of cost management. To solve these problems it is advisable to use a systematic approach to the organization of the system of cost management and activity-based cost management as a way to harmonize the administrative actions on all elements of the control system. Features the activities of enterprises in the sphere of telecommunications and the possibility of specific approaches to cost management determine the nature of problems, which is a priority in the formation of an effective cost management system of telecommunication enterprises.

Keywords: costs, cost management, cost management system, telecommunication, system approach, process approach.

Проблема та її зв'язок з науковими та практичними завданнями. Головними причинами актуалізації управління витратами телекомунікаційних підприємств на сучасному етапі є: розширення сфери надання телекомунікаційних послуг в умовах обмеженості ресурсів і зростання інвестицій в інновації; насичення ринків збуту практично рівнозначними з точки зору якості і призначення телекомунікаційними послугами; постійне динамічне вдосконалення технологій надання телекомунікаційних послуг на основі інновацій. Необхідність управління витрата-

ми обумовлюється також безпосередньо тією роллю, яку вони відіграють в економіці будь-якого підприємства, а саме – з їх прямої участі у формуванні прибутку підприємства.

З огляду на це, одним із головних чинників успіху і конкурентоспроможності сучасних телекомунікаційних підприємств є впровадження на практиці новітніх концепцій до управління витратами, що змушує менеджерів використати підходи до управління, орієнтовані на поведінку споживачів, і розробляти відповідні інструменти планування, обліку і

контролю витрат, що формують систему управління витратами, керуючись певними принципами, орієнтовані на конкретні завдання.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема управління витратами є однією з найбільш складних і важливих в економіці, тому дана проблема є предметом досліджень значного числа вітчизняних та закордонних науковців та фахівців [3; 7; 10]. Слід відзначити, що значну кількість робіт з означеної проблематики характеризують недостатня предметна і методологічна визначеність, значна описовість, нездатність до перевірки на істину [6; 11; 12].

Наукові дослідження у цій сфері традиційно сконцентровані переважно на обліковому аспекті [1; 9], але, попри безумовну важливість цього аспекту, оскільки саме він забезпечує інформаційну базу управління і реалізацію функції контролю, це не єдина функція управління витратами.

При дослідженні системи управління витратами сучасними вченими досить часто не порушується (та не пропонується способи вирішення) питання зв'язку теоретичних та методологічних конструкцій з проблемами практики, зокрема – діяльності телекомунікаційних підприємств, яка має певну специфіку.

Також часто не враховується роль принципів формування системи управління витрат саме за сучасних умов господарювання, втілення яких має свої закономірності і траєкторію розвитку.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність подальшого розвитку теоретико-методологічної бази управління витратами телекомунікаційних підприємств потребує дослідження, наукового обґрунтування, розвитку нових управлінських підходів, технологій і методів для вдосконален-

ня системи управління витратами, які зрештою мають створити дієвий та зручний практичний інструментарій менеджменту витрат. З огляду на зазначене вище, важливою науковою задачею є визначення обґрунтованого переліку принципів, завдань та формування рекомендацій щодо формування ефективної системи управління витратами телекомунікаційних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Метою даної статті є обґрунтування переліку принципів, завдань та складання рекомендацій щодо формування ефективної системи управління витратами телекомунікаційних підприємств в сучасних умовах господарювання.

Виклад матеріалу та результати. Виникнення і еволюція систем управління витратами в першу чергу пов'язані зі стрімким збільшенням масштабів діяльності сучасних підприємств, ускладненням їх організаційної структури, диверсифікацією продукції, необхідністю представлення деталізованої інформації про витрати. За таких умов обґрунтований вибір і організація системи управління витратами на підприємстві є ключовим чинником його виживання та розвитку.

У сучасній бізнес-практиці керівництво підприємств будь-якої форми власності та розміру значної уваги приділяє аналізу, контролю та управлінню витратами, які є фінансовою категорією, що характеризує в грошовій та матеріальній формах оцінку господарської (підготовка, організація та здійснення процесів виробництва та реалізації продукції, товарів), фінансової та соціальної діяльності [5, с. 175].

Нове середовище функціонування сучасних телекомунікаційних підприємств висуває нові вимоги щодо володіння більш актуальною інформацією про витрати та продуктивність, що стосується діяльності

організації, виробничих процесів, товарів, послуг та клієнтів. Адже саме ця інформація є одним з основних факторів впливу на прийняття стратегічних рішень. Саме тому сучасна теоретико-методологічна база поповнюється все новими методами управління витратами. З'явилися такі нові поняття, як система диференційованого обліку витрат, операційно-орієнтований менеджмент, управління витратами за концепцією кайзен, метод цільових витрат, нефінансові показники виробництва [2; 12].

Зважаючи на те, що витрати, за своєю суттю, являють собою ніщо інше як зменшення економічних вигід, це не лише призводить до зменшення власного капіталу, але й підвищує ризики бізнесу. Але при створенні та реалізації ефективної системи управління витратами, яка заснована на принципах, що адекватно відображають можливості та потреби управління витратами підприємства сфери телекомунікацій саме за сучасних умов господарювання, підприємство може отримувати набагато більший прибуток за тих самих витрат. На думку автора статті, сучасне управління витратами телекомунікаційних підприємств

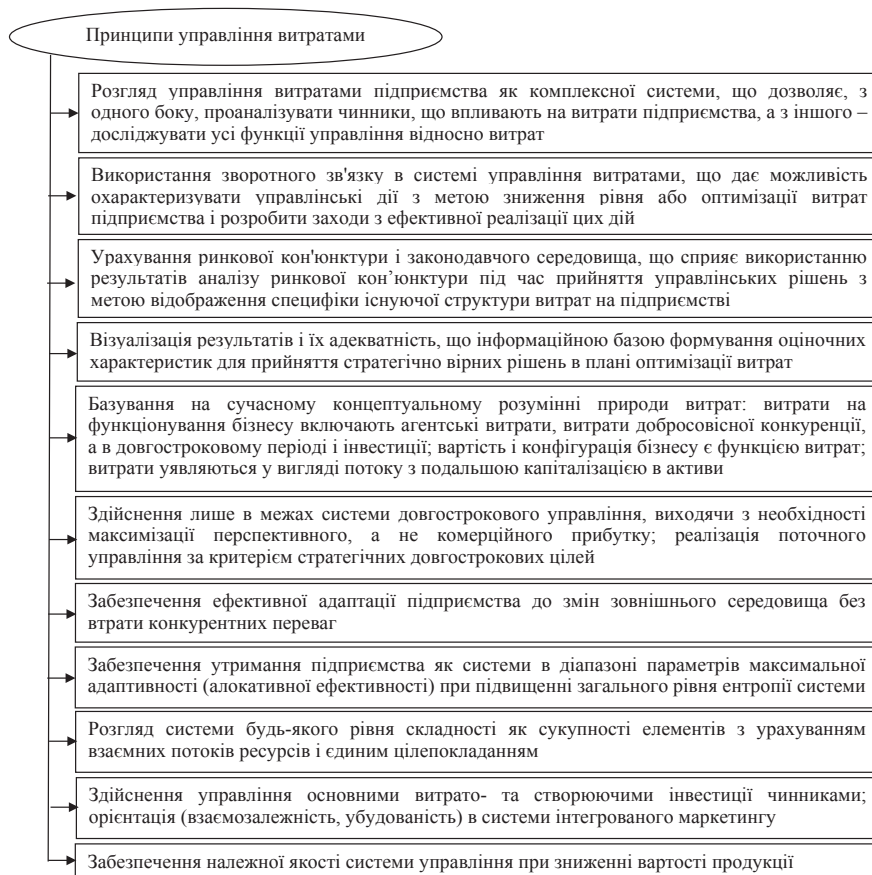

Рис. 1. Принципи управління витратами телекомунікаційних підприємств у сучасних умовах

повинне керуватися наступними взаємозв'язаними і взаємообумовленими принципами (рис. 1).

Враховуючи, що система управління витратами включає безліч елементів від системи збалансованих показників до системи управлінського обліку і заходів корпоративного управління, реалізація управління витратами передбачає здійснення значних управлінських і організаційних зусиль, залучення великого обсягу інвестицій і принципової зміни ментальності колективу підприємства і власників. Вказані зусилля мають реалізовуватися у межах певного методичного підходу, від обґрунтованості використання якого в значній мірі залежить ефективність самого процесу управління витратами та діяльності підприємства в цілому.

Найбільш поширеними є чотири базові підходи до управління: системний, ситуаційний, процесний і на основі шкіл менеджменту [14, р. 25-30]. Для кожної галузі знань характерні свої переваги у виборі підходів. У роботах вітчизняних і зарубіжних фахівців з менеджменту сьогодні домінує системний підхід у зв'язку з тим, що найбільш значимі з наукової точки зору результати були отримані саме у рамках цього підходу [4]. Автор статті вважає, що управління витратами телекомунікаційних підприємств має реалізовуватися на основі системного підходу та організовуватися у вигляді цілеспрямованої системи управління витратами. Лише за цих умов управління витратами може виконати свою функцію оптимізації суми і рівня витрат, що забезпечує високі темпи розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства та до-

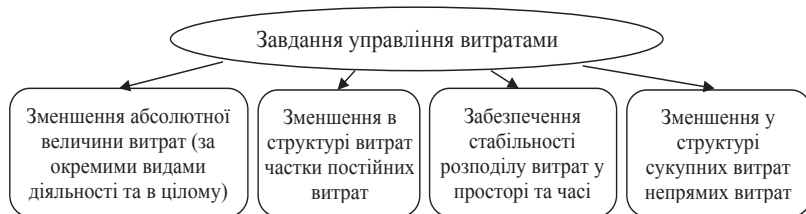

Рис. 2. Завдання управління витратами

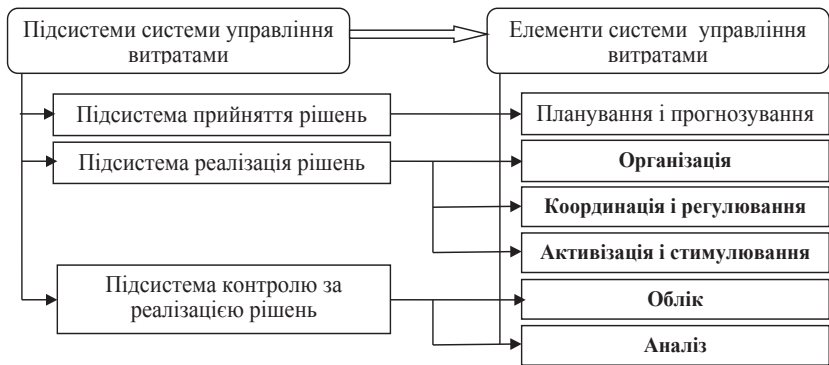

Рис. 3. Структура підсистем та елементів системи управління витратами

сягнення передбачених обсягів прибутку. З огляду на це, слід виділити наступний перелік завдань управління витратами телекомунікаційного підприємства (рис. 2, на основі [8, с. 102-103]):

Як і будь-який інший управлінський процес, управління витратами передбачає прийняття і реалізацію рішень, а також контроль за їх виконанням. Контроль у системі управління витратами забезпечує зворотний зв'язок для порівняння запланованих і фактичних витрат. Ефективність контролю пов'язана з коригуючими діями, спрямованими на приведення фактичних витрат у відповідність із запланованими або уточнення планів, якщо вони не можуть бути виконані через умови, що об'єктивно істотно змінилися.

Зважаючи на те, що ми визначили системний підхід як основу побудови методології управління витратами, слід виділити у системі управління витратами базові підсистеми, зокрема орієнтовані на реалізацію конкретних напрямів управлінської діяльності. Серед таких підсистем автор вважає за необхідне виділити: підсистему прийняття рішень; підсистему реалізації рішень; підсистему контролю за реалізацією рішень.

Схема взаємодії підсистем системи управління витратами і елементів управління витратами показана на рис. 3. Слід відзначити, що елемен-

Таблиця 1

Характеристика елементів системи управління витратами

Елемент	Характеристика, зміст, особливості реалізації
Планування і прогнозування витрат	Можуть бути перспективними на стадії довгострокового планування і поточними – на стадії короткострокового планування. Якщо точність довгострокового планування витрат невелика і схильна до впливу інвестиційного процесу, поведінки конкурентів, політики держави стосовно економічного управління організаціями, а іноді і форс-мажорних обставин, то короткострокові плани витрат відбивають потреби найближчого майбутнього і точніше визначаються річними і кварталними розрахунками
Організація витрат	Найважливіший елемент ефективного управління витратами, що реалізує механізм управління витратами і що визначає центри виникнення витрат і центри відповідальності
Координація і регулювання витрат	Порівняння фактичних витрат із запланованим рівнем, визначення відхилень і вжиття оперативних заходів щодо ліквідації розбіжностей. Своєчасна координація і регулювання витрат дозволяють підприємствам уникнути суттєвого зриву у виконанні запланованого економічного результату діяльності
Активізація і стимулювання	Дія на учасників виробництва, що спонукають їх дотримуватися встановлених планом витрат і знаходити можливості їх зниження. Для мотивації таких дій використовуються як матеріальні, так і моральні стимули
Облік витрат	Як елемент управління витратами потрібен для підготовки інформації при ухваленні правильних рішень. У процесі управління витратами інформація про витрати використовується в першу чергу для оцінки рівня витрат і визначення прибутку. Цей напрям припускає розрахунок собівартості продукції і отриманого прибутку. Зниження собівартості продукції – найважливіший резерв формування прибутку, що сприяє мобілізації внутрішніх резервів, що особливо актуально при переході на інноваційний шлях розвитку
Аналіз витрат	Є елементом функції контролю в системі управління витратами і дозволяє оцінити ефективність використання підприємством ресурсів, виявити резерви зниження витрат на виробництво, підготувати матеріали для ухвалення раціональних управлінських рішень

ти управління витратами первинні по відношенню до виробництва, тобто для досягнення певного виробничого, економічного, технічного, соціального або іншого ефекту спочатку необхідно понести витрати. Тому мета управління витратами полягає в досягненні намічених результатів діяльності найбільш економічним способом (з найменшою витратою ресурсів).

Ключовими елементами системи управління витратами слід вважати планування і прогнозування, організацію, координацію і регулювання, активізацію і стимулювання, облік і аналіз (табл. 1).

Критерієм ефективного управління витратами можна вважати оптимізацію суми і структури витрат, що забезпечує високі темпи розвитку. Можуть бути поставлені цілі: мінімізація витрат, підтримки собівартості на нормативному рівні, зниження собівартості і її складових, підвищення якості послуг.

Таким чином, управління витратами представляється як уміння економити ресурси і максимізувати віддачу від них на кожній ділянці процесу надання послуг, який пов'язаний з витрачанням ресурсів певного виду. Система управління витратами представляється як елемент загальної системи управління підприємством [13, с. 162], що має певні властивості, функції і зв'язки, реалізація яких спрямована на підвищення ефективності діяльності підприємства шляхом здійснення комплексу цілеспрямованих дій з оптимізації витрат (рис. 4).

Необхідність вирішення життєво важливих проблем управління потребує поширення у практиці вітчизняних підприємств сфери телекомунікацій нових управлінських підходів, технологій і методів для вдосконалення системи менеджменту. Особливу перспективу в сфері телекомунікацій має реалізацію процесно-орієнтованого управління витратами, яке сприяє забезпеченню не лише ефективності і результативності діяльності завдяки оптимізації структури

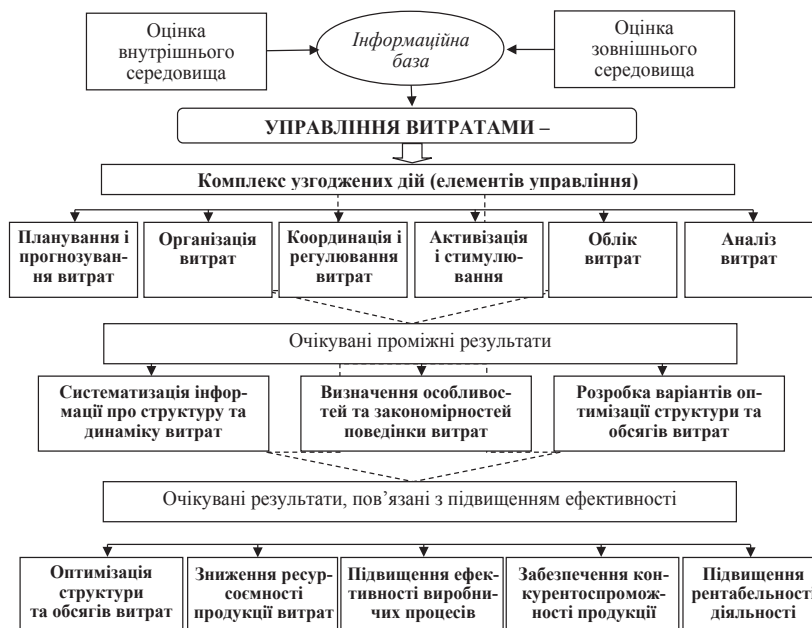

Рис. 4. Система управління витратами телекомунікаційних підприємств

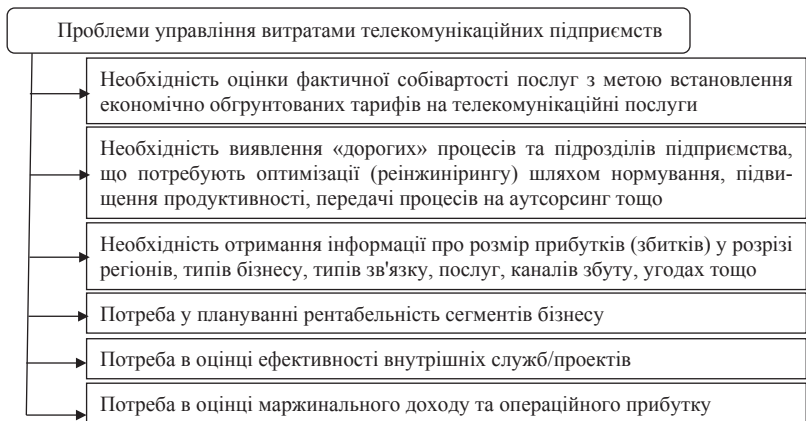

Рис. 5. Проблеми, вирішення яких є пріоритетом у формуванні ефективної системи управління витратами телекомунікаційних підприємств

та обсягів витрат на реалізацію процесів на підприємстві, але і дозволяє забезпечити таким чином зміщення акцентів діяльності вітчизняних підприємств сфери телекомунікацій від екстенсивного розвитку у бік інтенсивного, тобто від розвитку за рахунок зростання клієнтської бази до розвитку завдяки оптимізації співвідношення отриманого результату до витрачених ресурсів. У той же час для сфери телекомунікацій характерні певні особливості, що визначають характер застосування підходів до управління витратами в рамках процесного підходу:

- існує значна частина витрат, які безпосередньо не пов'язані з процесами, що виконуються персоналом: це прямі витрати, витрати на амортизацію елементи мережі, витрати на оплату послуг партнерів (реклама) тощо;
- основні засоби складають велику (часто – домінуючу) частину активів;
- значну частину у балансі складає амортизація основних засобів.

На рисунку 5 показано перелік проблем, вирішення яких є пріоритетом у формуванні ефективної системи управління витратами телекомунікаційних підприємств та в межах процесного підходу до управління.

Висновки і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Система управління витратами складає основу загальної системи управління підприємством. У статті представлено перелік принципів формування ефективної системи управління витратами та головних завдань управління витратами. При вирішенні даних завдань доцільне застосування системного підходу, суть якого в тому, що усі елементи системи і усі операції в ній повинні розглядатись як єдине ціле, тільки у взаємозв'язку один з одним.

Особливу перспективу має реалізація процесно-орієнтованого управління витратами, яке сприяє забезпеченню не лише ефективності і результативності діяльності завдяки оптимізації структури та обсягів витрат на реалізацію процесів на підприємстві, але і дозволяє забезпечити таким чином зміщення акцентів діяльності вітчизняних підприємств сфери телекомунікацій

від екстенсивного розвитку у бік інтенсивного, тобто від розвитку за рахунок зростання клієнтської бази до розвитку завдяки оптимізації співвідношення отриманого результату до витрачених ресурсів, отже – розвитку за рахунок підвищення конкурентоспроможності телекомунікаційних послуг, які ці підприємства надають (за ціною, якістю, додатковими характеристиками).

Процесний підхід є логічним доповненням системного підходу, і його застосування в управлінні витратами підприємств є доречним з тієї причини, що окрім важливості впливу і взаємодії зовнішнього і внутрішнього середовища, перетворення входів і виходів, які досліджує системний підхід, в управлінні витратами сфери телекомунікацій особлива увага приділяється процесам (надання послуг, обслуговування, планування, організації).

У той же час для сфери телекомунікацій характерні певні особливості, що визначають характер застосування підходів до управління витратами в рамках процесного підходу. Саме ці особливості та можливості конкретних підходів до управління витратами визначили характер проблем, вирішення яких є пріоритетом у формуванні ефективної системи управління витратами телекомунікаційних підприємств, та визначили перспективи подальших досліджень у напрямі послідовного формування ефективної системи управління витратами телекомунікаційних підприємств за кожним з елементів даної системи.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Волкова М. В. Методичне забезпечення функціонування системи обліку витрат на підприємстві / М. В. Волкова // Вестник Национального технического университета «ХПИ». – № 6. – 2010. – С. 92-101.
2. Грещак М. Г. Управління витратами / [М. Г. Грещак, В. М. Гордієнко, О. С. Коцюба, Ю. М. Лозовик]; за ред. М. Г. Грещака. – К.: КНЕУ, 2008. – 264 с.
3. Котляров С. А. Управление затратами / С. А. Котляров. – СПб.: Питер, 2001. – 380 с.
4. Лебедев К. Н. Системный подход и методология менеджмента: монография / К. Н. Лебедев. – М.: Красная звезда, 2008. – 840 с.
5. Леоненко П. М. Теорія фінансів / П. М. Леоненко, П. І. Юхименко, А. А. Ільєнко та ін., за загальною ред. О. Д. Василика. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 480 с.
6. Несвет В. И. К вопросу формирования концепции управления себестоимостью продукции / В. И. Несвет // Вісник економічної науки України. – 2006. – № 1(9). – С. 109-113.
7. Партин Г. О. Управління витратами підприємства: концептуальні засади, методи та інструментарій: монографія / Г. О. Партин. – К.: Вид-во УБС НБУ, 2008. – 219 с.
8. Семенов Г. А. Фінансове планування і управління на підприємствах / Г. А. Семенов, В. З. Бугай, А. Г. Семенов, А. В. Бугай – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.
9. Стоян В. Аспекти формування та обліку прямих витрат / В. І. Стоян // Фінанси України, 2003. – № 11. – С. 42-50.
10. Трубочкина М. И. Управление затратами предприятия: монография / М. И. Трубочкина. – М.: ИНФРА-М, 2006. – 217 с.
11. Хотинская Г. И. Концептуальные основы управления затратами / Г. И. Хотинская // Менеджмент в России и за рубежом. – 2002. – № 1. – С. 28-33.
12. Череп А. В. Управління витратами суб'єктів господарювання. – Ч. 1: монографія / А. В. Череп. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 368 с.
13. Ясінська А. І. Методологія та організація системно-орієнтованого управління витратами підприємства для прийняття управлінських рішень / А. І. Ясінська, Н. І. Подольчак // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2012. – № 7(727). – С. 161-172.
14. Destination marketing and management: theories and applications / edited by Youcheng Wang and Abraham Pizam. – Wallington, Oxfordshire, UK; Cambridge, MA: CABI, 2011. – 370 p.

УДК 657.22:504.03

Пікінер В.В.

*старший викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара*

КЛАСИФІКАЦІЯ ВІДХОДІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ

Стаття присвячена розробці та удосконаленню класифікації відходів діяльності підприємств. Запропоновано та науково обґрунтовано класифікацію відходів для цілей їх обліку та контролю. Комплексна класифікація повинна стати важливим інструментом ефективного управління у контексті забезпечення сталого розвитку.

Ключові слова: відходи, класифікація, класифікатор, вид відходів, вторинні матеріальні ресурси, рециклінг, сталий розвиток.

Pikiner V.V. КЛАССИФИКАЦИЯ ОТХОДОВ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ДЛЯ ЦЕЛЕЙ УЧЕТА И КОНТРОЛЯ

Статья посвящена разработке и усовершенствованию классификации отходов деятельности предприятий. Предложена и научно обоснована классификация отходов для целей учета и контроля. Комплексная классификация должна стать важным инструментом эффективного управления в контексте обеспечения устойчивого развития.

Ключевые слова: отходы, классификация, классификатор, вид отходов, вторичные материальные ресурсы, рецикллинг, устойчивое развитие.

Pikiner V.V. WASTE CLASSIFICATION PERFORMANCE COMPANIES FOR ACCOUNTING AND CONTROL

The article is dedicated to the development and improvement of waste classification activity. A scientific and reasonable classification of waste for the purposes of accounting and control. Integrated classification should be an important tool for effective management in the context of sustainable development.

Keywords: waste, classification, classifier, type of waste, secondary material resources, recycling, sustainability.

Постановка проблеми. Маючи один з найбільших на планеті природно-ресурсний потенціал, Україна при цьому є лідером за показником обсягів про-

мислових відходів на душу населення. Так, щорічно в Україні утворюється приблизно 10 т відходів на душу населення, тоді як в країнах ЄС цей показник